

MENSA

ČESKO

prosinec/2025

NOMINUJTE OSOBNOST NA ČESTNÉ UZNÁNÍ MENSY 2026

Jana Middleton

Milí mensané,

právě teď máte možnost nominovat osobnost, která by podle vašeho názoru měla získat Čestné uznání Mensy Česko v roce 2026. Toto ocenění každoročně udělujeme za významný přínos inteligenci národa, propagaci duševní kultury a šíření dobrého jména České republiky ve světě.

Napište nám jméno a příjmení, povolání nebo instituci, kde nominovaný/á působí, a také zdůvodnění, proč byste rádi ocenili právě tuto českou osobnost. Své návrhy zasílejte do 31. 12. 2025 na e-mail cestne.uznani@mensa.cz.

Děkujeme a těšíme se na vaše nominace!

V červnu jsme Čestné uznání Mensy za rok 2025 předali paní profesorce Šárce Pospíšilové, která s námi strávila část podzimního setkání ve Znojmě, odkud si odjela na Pražský hrad převzít z rukou prezidenta Petra Pavla medaili Za zásluhy o stát v oblasti vědy. Šárka Pospíšilová je molekulární biologka a genetička, prorektorka Masarykovy univerzity, jejíž výzkum významně posunul diagnostiku leukémií a přispívá k poznání genetické informace české populace. Na znojemském setkání se mensané zapojili do výzkumného programu Genom Evropy, který paní profesorka vede, a přispěli trochou své krve do genomu Evropy.

NOVÉ ŠKOLY SPOLUPRACUJÍCÍ S MENSOU

Zuzana Kořínková

Mezi nové školy spolupracující s Mensou se připojila ZŠ Zdiměřice a nový klub nadaných dětí při ZŠ a MŠ Františka Palackého Hodslavice. V současnosti tak s Mensou Česko spolupracuje 123 škol, 86 školek a 76 klubů nadaných dětí. Jejich kompletní přehled a medailonky najdete na webu deti.mensa.cz.

KND při ZŠ a MŠ Františka Palackého Hodslavice (mensa.click/1mb)

Nově založený klub zábavné logiky a deskových funguje od počátku října 2025. Pod vedením Pavly Pavelkové děti střídají hraní deskových her ve škole s výjezdy do Valašského Meziříčí, kde navštěvují tzv. Vrtuli – svět her a poznání.

ZŠ Zdiměřice (mensa.click/1ma)

Základní škola Zdiměřice aktivně vyhledává a podporuje nadané děti, je součástí sítě Podpory nadání NPI ČR a spolupracuje s ostatními školami s podobnou vizí.

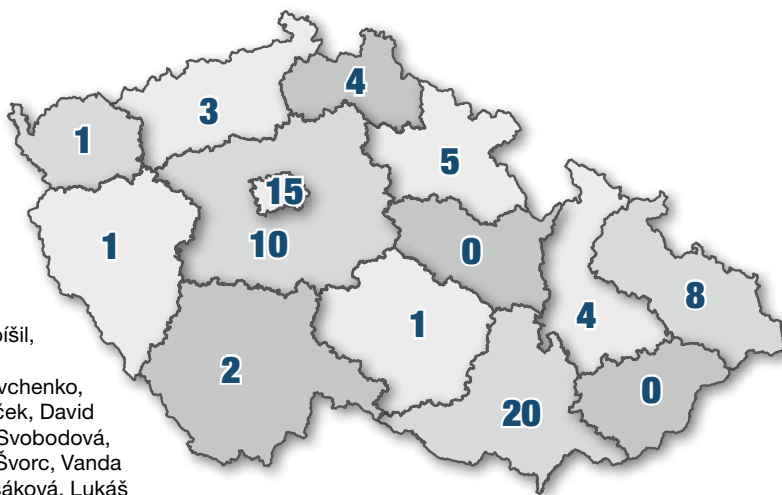
„Děti, které získají doporučení z pedagogicko-psychologické poradny, mají speciální hodinu pro rozvoj nadání, kde se zaměřujeme na rozvoj logického myšlení, řešení problémů, kreativity a spolupráce. Jezdíme na exkurze do podnětných míst (Biocev, LegoFactory, Geofyzikální ústav ČSAV aj.). Od 1. do 3. ročníku vyučujeme matematiku podle metody profesora Hejného. Ve všech třídách máme ‚boxy pro rychlíky‘ s hrami, rébusy a hlavolamy. Podporujeme finanční gramotnost (exkurze do ČNB, Bankéři do škol, soutěž Finanční gramotnost). V přírodních vědách a projektech s nimi spojených (Měsíc Země) vyučujeme badatelským způsobem. Pořádáme hodiny zábavné chemie pro třídy nižšího 1. stupně. Anglický jazyk vyučujeme od 1. ročníku a od 3. ročníku vytváříme malé jazykové skupiny napříč ročníkem, částečně rozdělené podle úrovně znalosti jazyka,“ představuje některé z způsobů rozvoje nadání Jana Mojžíšová, zástupkyně ředitelky pro 1. stupeň.

„Do vzdělávacího programu jsou konstruktivně včleněny pravidelné poznávací výjezdy a exkurze po ČR i do zahraničí (Velká Británie, Německo). Cíleně zveme do školy inspirativní osobnosti. Školní parlament také tradičně každý rok pořádá Deskohraní a další akce zaměřené na podporu pozitivního klimatu. Na pravidelných školních sněmech informujeme všechny žáky o dění ve škole a dáváme jim prostor, aby se k němu mohli vyjádřit. Podporujeme děti v možnosti zapojit se do více jak 40 soutěží (včetně Logické olympiády) a dbáme na to, aby nabídka pokryla co nejširší spektrum jejich zájmu. Rádi bychom na škole založili Klub nadaných dětí a připravujeme i další aktivity pro rozvoj nadání,“ shrnuje Mojžíšová.

VÍTÁME NOVÉ ČLENY!

Adam Belák, Filip Beneš, Dorota Beranová, Julie Beranová, Ivana Blažková, Jaromír Dvořák, Viktorie Dvořáková, Melanie Eichlerová, Lukáš Fabián, Edward P. Faldyna, Věra Fialová, Martin Gardian, Matěj Gatěk, Štěpán Hejna, Matěj Horáček, Tomáš Horák, Lukáš Hrabal, Jakub Hříbal, Filip Hutečka, Sebastian Ira, Petr Jansa, Max Jeřábek, Samuel Nataniel Kačmár, Kateřina Karasová, Petr Klíma, Tomáš Klíma, Samuel Knybel, Antonín Kolegar, Matěj Kotek, Michal Kouřil, Tadeáš Krahulec, Filip Kugler, Hugo Marek, Magdalena Mišoňová, Šimon Musil, Tomáš Neuhäusl, Marek Neuwirth, Alex Novák, Bartoloměj Novák, Sofie Novotná, Damián Ol'ha, Taťána Paloncy, Andrea Pešáková, Matěj Petroušek, Amálie Pítr, Daniel Pospíšil, František Pospíšil, Terezie Procházková, Štěpán Prudký, Jan Příborský, Eliška Ranšová, Pavel Sedlák, Elizaveta Shevchenko, Viktoriia Shevchenko, Zuzana Schmiedová, Štěpán Smišek, Filip Soldán, Jan Souček, David Steinbach, Jan Stralczyński, Daniel Milan Strýhal, Karolína Svobodová, Anežka Šilhová, Renata Šindelářová, Michal Škrdla, Tobias Švorc, Vanda Tichá, Petr Tichý, Štěpán Tichý, Klára Vrbková, Zuzana Wlasáková, Lukáš Závodný, Erik Zdeněk, Adam Žlebek,

Nové články na magazin.mensa.cz

Z krajských kol Logické olympiády 2025

mensa.click/1mc

I letos se nejúspěšnější řešitelé základního kola Logické olympiády v kategoriích A, B a C, kteří se kvalifikovali z celkem 111 817 registrovaných soutěžících, utkali v krajských kolech o postupová místa do finálového kola. To se uskuteční 8. prosince v kongresovém sále České zemědělské univerzity v Praze. V článku najdete přehled toho, jak soutěž probíhala v jednotlivých krajích.

Mezi vínem, listím a smíchem: Podzimní setkání Mensy Česko ve Znojmě očima účastnice

mensa.click/1md

Uteklo vám letošní podzimní setkání a zajímá vás, jaký program letos nabídlo, nebo jste se ho zúčastnili a chcete si znovu zavzpomínat na prožitě chvíle ve Znojmě a okolí? V krátkém článku Anny Bártové doplněném fotkami od účastníků akce

Z Mensa gymnázia: Výměnný pobyt Bavorsko

mensa.click/1me

Žákyně kvinty Mensa gymnázia Adéla Hakenová, Johana Smítková, Martina Nosková se v článku podělily o své zážitky z výměnného pobytu v Bavorsku, který společně s dalšími studenty absolvovaly v říjnu. Pokud vás zajímají i další aktuality z Mensa gymnázia, prozkoumejte facebookovou stránku školy na mensa.click/fb-mg nebo web mensagymnazium.cz.

Exkurze nadaných žáků do Akademie věd ČR a Anatomického ústavu 1. LF UK

mensa.click/1mf

Jana Rohová z Klubu nadaných dětí při ZŠ F. L. Čelakovského ve Strakonicih ve svém článku píše o dvoudenní poznávací exkurzi do Akademie věd České republiky v Praze, na kterou se s žáky v listopadu vydali. Cílem cesty bylo nahlédnout do světa skutečné vědy – tam, kde se rodí nové objevy, vznikají experimenty, a kde vědci hledají odpovědi na otázky, které si klademe už od dětství.

KND Calm2be: Co je stát a jak funguje?

mensa.click/1mg

Vedoucí klubu Calm2be Tereza Hrušková a Veronika Miláčková v září využily nadcházející parlamentní volby a rozhodly se **dětem přiblížit téma fungování státu a principy demokracie**, zejména prostřednictvím voleb. Jak téma děti zaujalo a k čemu využily autentickou volební urnu zjistíte v článku.

Listopadová Kukačka

mensa.click/1mh

V článku Evy Vítové si můžete přečíst o dalším setkání rodin s nadanými dětmi na šumavské základně Bílého orla. Byť nenabízí žádný oficiální program a všechny aktivity (včetně vaření) jsou v rukou účastníků, pravidelně láká desítky dětí i dospělých, kteří si sem jezdí užívat přírodu, prozkoumávat aktivity v okolí, a především trávit čas v příjemné společnosti podobně naladěných jedinců.

Recenze: Dokud mi nepožehnáš

mensa.click/1mi

Ve své recenzi se Zuzana Kořínková zaměřila na historický román z pera mensana Jana Horníčka Dokud mi nepožehnáš. Jde o první díl románové trilogie, která zachycuje životní příběh Heroda Velikého, vynikajícího válečníka a diplomata, který bývá považován za největšího stavitele starověku, ale též za despota, tyрана a paranoidního psychopata.

Mensa World Journal

Demokracie v Mense:

Nejchytřejší způsob, jak se společně mýlit

Sorana Burcusel, radní pro malé národní Mensy. Převzato z Mensa World Journal, 12/25, č. 155. Přeložila Zuzana Kořínková.

Být v Mense je jako být pozvaný na večeri, kam si všichni přinesli tezaurus, šachovnici a důkladně podložený názor, proč ananas (ne)patří na pizzu. Je to sbírka brilantních, svérázných myslí, které rády přemýšlejí, diskutují a občas až přehnaně analyzují instrukce pro ohřev mražených lasagní v mikrovlnce.

Proč je tedy v tomhle krásném mixu IQ bodů a intelektuální vášně demokracie tak důležitá?

Protože i když si každý v místnosti myslí, že je ten nejchytřejší... jen demokracie dává všem stejnou šanci se mýlit.

Demokracie není v Mense jen nóbl slovíčko, kterým se oháníme, abychom se u brunchu cítili morálně nadřazení. Je to páteř toho, jak my — komunita přemýšlivců a zvědavců — zajišťujeme, že Mensu nikdo neovládne jako bondovský padouch.

Chcete změnit fungování organizace? Navrhněte změnu stanov. Chcete nové vedení? Zvolte si ho. Chcete celostátní koláčový graf o tom, jestli je lepší dort, nebo koláč? Dobře, to ve stanovách zatím není — zatím — ale chápete mě.

Mensa prosperuje, když se její členové zapojují — nejen do mentální gymnastiky nebo slovních přestřelek na fórech, ale i do skutečného rozhodování, které formuje, čím naše organizace je a kam směřuje. Nejde nám jen o váš mozek — jde nám také o váš hlas.

To, že jste v top 2 %, neznamená, že máte zabudované GPS pro řízení organizací. Kdykoliv někdo řekne: „Nemusím volit; ti chytří to nějak vyřeší,“ kdesi si malý mensovní skřítek vyděšeně vylije kávu na sudoku.

Demokracie není o tom mít pořád pravdu. Je o tom se postupem času kolektivně méně mýlit. Zapojování se do voleb, účast v referendech nebo třeba jen čtení všech těch vzrušujících zápisů z jednání (vím,

že je milujete), je způsob, jak zůstáváme věrní ideálům Mensy: že intelligence se nemá rovnat elitářství a že komunita funguje jen tehdy, když se do ní lidé skutečně zapojují.

Žijeme ve světě, kde důvěra v instituce... řekněme, že nevyhrává soutěže popularity. Ale Mensa má něco vzácného: zanícenou, podivuhodně výřečnou skupinu lidí, kteří se opravdu zajímají — nejen o křížovky nebo teoretickou fyziku, ale i o to, jak se organizace vyvíjí.

A ten vývoj nastává jen tehdy, když členové zvedají ruce, pozvedají hlasy a občas i obočí nad ročním rozpočtem.

Takže volte. Kandidujte. Navrhujte. Chodte na schůze. Nebo alespoň přestaňte zacházet s hlasovacími lístky jako s reklamními letáky.

Demokracie v Mense je jako společná mozaika: každý přispěje vlastním dílkem. Jasně, u někoho to budou obskurní odkazy na filozofii 12. století nebo až podezřele specifické vtipy o kvantové mechanice. Ale když přispějeme všichni, vznikne mozaika nápadů, kterou by žádná jednotlivá mysl (byť mensovně ověřená) sama nevytvořila.

Takže se vrhajte po hlasovacích lístkách jako po posledním kousku dortu, zapojujte se a pomáhejte formovat budoucnost Mensy — nádherně nerdovský demokratický krůček po krůčku.

Protože si to přiznejme: pokud bychom nemohli věřit ani téhle skupině, že bude volit zodpovědně, máme všichni velký problém.

Mezinárodní SIGHT koordinátoři

Henkhenk Broekhuizen, Andrea Schwelm, Audrey Chooi, Bill Zigo. Převzato z Mensa World Journal, 12/25, č. 155. Přeložila Zuzana Kořínková.

Mezinárodní SIGHT koordinátoři – v množném čísle? Věděli jste, že od října 2024 už nemáme jen dva, ale rovnou čtyři koordinátory?

Díky rostoucímu úspěchu programu SIGHT narůstala i pracovní zátěž. A čtyři koordinátoři znamenají nejen její rozdělení, ale také lepší zajištění kontinuity. Možná jste si všimli, že Bill nebo Audrey vystupovali s prezentací na US-AG nebo na AMG v Japonsku.

Andrea se stará o facebookovou skupinu SIGHT a Henkhenk se snaží udržovat aktuální SIGHT mapu a informace na mensa.org. Když každý z nás pokryje určitou část celého úkolu, doufáme, že budeme moci SIGHT dále zlepšovat, kde to půjde – a také jej více zviditelnit pro ty, kteří o něm doposud neslyšeli.

A jen pro připomenutí: SIGHT znamená Services, Information, Guidance and Hospitality for Travellers — služby, informace, vedení a pohostinnost pro cestovatele. A zajímavost: věděli jste, že Mensa SIGHT byla inspirací pro vznik konceptu couch surfing?

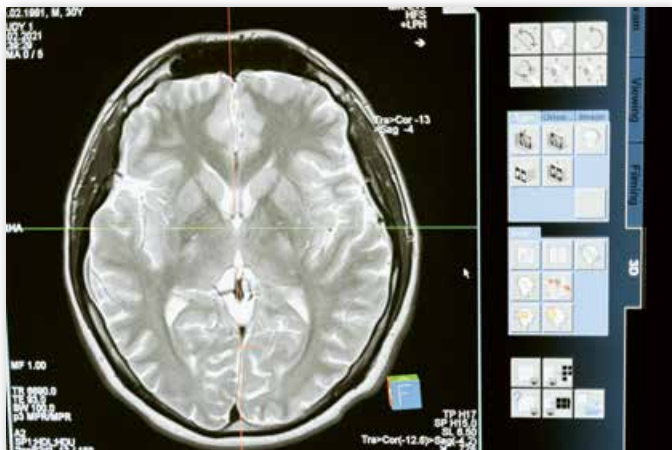
V současnosti je kolem 100 národních SIGHT koordinátorů ve 100 různých zemích, takže je velmi pravděpodobné, že jeden bude i ve vaší další destinaci. Všechny národní Meny mají svého národního SIGHT koordinátora. A v zemích, kde národní Mensa neexistuje, vždy hledáme někoho, kdo by alespoň poskytl informace o dané zemi nebo regionu. Pokud žijete v zemi bez národní Meny i koordinátora, podívejte se na mapu na thesightmap.org nebo na mensa.click/mi-sight, nebo nám prostě napište na sight@mensa.org a společně to vyřešíme.

A pokud můžete nabídnout kávu/čaj, popovídání, případně sdílet jídlo nebo nějakou formu ubytování, velmi rádi vás přidáme na mapu SIGHT hostitelů. SIGHT je skvělý způsob cestování — mnohem lepší než pobyt v hotelu. A nepřekvapí vás, že právě tady často vznikají dlouholetá přátelství.

Pokud sami cestovat nemůžete, co může být lepšího než návštěvy členů Meny přímo u vás doma, pokud o to stojíte. I prostor 1×2 metry může být pro někoho dost!

Mozkový „kardiostimulátor“ pomáhá při koktavosti

Převzato z Mensa World Journal, 12/25, č. 155. Přeložila Zuzana Kořínková.

Zatímco ještě před zhruba 30 lety byla koktavost považována za problém čistě psychologického původu, dnes ji vědci připisují celé řadě faktorů, které mohou přispívat k jejímu rozvoji. Bylo například identifikováno několik genů, které zvyšují riziko koktání, a mozky lidí s poruchami plynulosti řeči se v nervových spojeních a mozkové aktivitě anatomicky liší od lidí, kteří mluví plynule.

Dr. Christian Kell, neurolog a ředitel Cooperative Brain Imaging Center na Univerzitě Johannese Wolfganga Goetha ve Frankfurtu, vysvětluje: „Levá hemisféra mozku dokáže zpracovávat signály, které se objevují v rychlém sledu. U lidí, kteří koktají, však sluchová kůra v levé hemisféře méně spolupracuje s motorickou kůrou, která ovládá svaly zapojené do řeči. Mozek v důsledku toho může tyto úkoly delegovat na pravou hemisféru, která si s rychlými signály typickými pro řeč hůře

poradí.“ Výsledkem je, že ačkoli postižení lidé přesně vědí, co chtějí říct, zaseknou se na určitých slovech.

Kell nepovažuje koktání za nemoc, která by nutně vyžadovala léčbu, zároveň je však přesvědčen, že medicína by měla nabídnout asistenci těm, kteří svou poruchou plynulosti trpí a žádají pomoc.

Po rozsáhlé přípravě a na opakovanou žádost pacienta týmy z Frankfurtu a Münsteru implantovaly muži, který koktá, do levého talamu vlasově tenký drátek. Talamus je centrální přepojovací stanice hluboko v mozku. Prostřednictvím drátu byla tato oblast stimulována slabými elektrickými impulzy. Standardizované testy pak měřily, jak se pacientovo koktání změnilo.

„V měsících po zahájení stimulace se frekvence koktání postupně snížila o 46 % a koktání se stalo výrazně méně závažným. Když jsme hlubokou mozkovou stimulaci vypnuli, aniž by pacient věděl kdy, koktání se opět zhoršilo, což ukazuje na skutečný biologický efekt závislý na intenzitě stimulace,“ říká Kell. Na rozdíl od pacientů s Parkinsonovou chorobou, u kterých se třes obvykle zmíní ihned po zahájení stimulace a vrátí se, jakmile se stimulace přeruší, se koktání v tomto případě po vypnutí stimulace zvyšovalo jen velmi pomalu – a nedosáhlo původní intenzity.

Výzkumný tým nyní připravuje studii, která má zkoumat, zda může hluboká mozková stimulace pomoci i dalším lidem s těžkou koktavostí. Kell však varuje před přehnanými očekáváním: „Hluboká mozková stimulace je fyzicky náročný zákrok a jako každá operace nese rizika. Ta je třeba pečlivě zvážit proti míře utrpení, které člověk s koktavostí zažívá. Chceme také zjistit, zda lze podobného účinku dosáhnout i vnější stimulací mozku – tedy bez operace.“

Ženský faktor: Jak ženy zvyšují inteligenci týmu

Taryn Dryfhout. Převzato z Mensa World Journal, 12/25, č. 155. Přeložila Zuzana Kořínková.

V posledních letech roste množství výzkumů, které ukazují, že diverzita není jen módní slovo, ale měřitelná výhoda. Jedním z nejkonzistentnějších zjištění je, že týmy s vyrovnanějším zastoupením žen a mužů podávají lepší výkony, efektivněji řeší problémy a dělají chytřejší rozhodnutí. Zapojení více žen do týmů není jen otázkou spravedlnosti nebo reprezentace, ale aktivně přispívá ke kolektivní inteligenci a inovacím.

Výzkum publikovaný v Harvard Business Review ukazuje, že to, co dělá tým chytřejším, lze zjednodušit na jeden faktor: více žen. Studie zkoumala kolektivní inteligenci skupin a IQ jejich členů a zjistila jen malou souvislost mezi těmito dvěma hodnotami – s jednou výjimkou: pokud skupina zahrnuje více žen, její kolektivní inteligence roste.

Studie pracovala s účastníky ve věku 18 až 60 let, kteří nejprve absolvovali inteligenční testy a poté byli náhodně rozděleni do týmů. Každý tým měl splnit několik úkolů, včetně brainstormingů, rozhodovacích úloh a vizuálních hlavolamů. Každý tým měl také vyřešit jeden komplexní problém. Na základě výkonu v těchto úkolech byla skupinám přiřazena inteligenční skóre.

Zajímavé je, že týmy s členy, kteří měli vyšší IQ, si nevedly o mnoho lépe v kolektivních výsledcích. Týmy s větším počtem žen však ano. Studie byla zopakována dvakrát a výsledky byly pokaždé stejné.

Zatímco faktory, u nichž bychom očekávali, že budou výkon skupiny předpovídat, nekorelovaly s kolektivní inteligencí, vyšší počet žen ve skupině ano. Studie ukázala, že inteligence skupiny není jednoduše součtem individuálních IQ, ale že čím více žen je ve skupině zahrnuto, tím vyšší je kolektivní inteligence.

Předchozí studie z Carnegie Mellon a Cornell University tato zjištění rovněž podporují: genderová diverzita zlepšuje výsledky týmů.

Jedním z hlavních faktorů těchto výsledků je pravděpodobně sociální citlivost a způsob, jakým ženy přispívají v rámci skupiny. V jiných studiích ženy získávají vyšší skóre v měřeních kolektivní inteligence. Není to nutné tím, že by měly vyšší IQ, ale souvisí to s jejich dovednostmi a chováním ve skupině.

Podle studie z Johns Hopkins University mají ženy často lepší schopnost naslouchat, spolupracovat a dbát na to, aby každý člen skupiny dostal prostor vyjádřit se. Taková vyváženější komunikace přináší ze skupiny to nejlepší a umožňuje jí pracovat tvořivěji a spolupracujícím způsobem.

Ženy také přinášejí odlišné perspektivy, formované jejich životními zkušenostmi. To jim pomáhá řešit problémy a hledat inovativní řešení. Studie také ukazují, že ženy jsou méně soutěživé a snaží se vyhýbat konfliktům, což vede k lepším týmovým výsledkům.

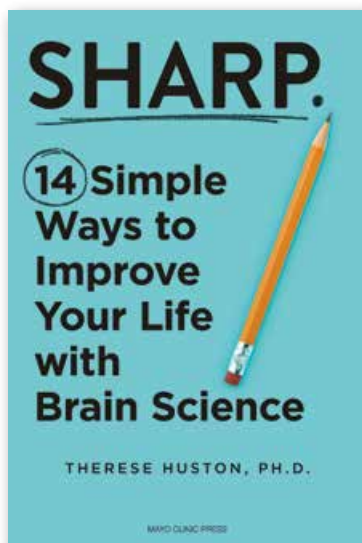
Výzkumy mluví jasně: napříč mnoha oblastmi dosahují týmy s větším zastoupením žen vyšší kolektivní inteligence, kreativity, kvality rozhodování a inovací. Přidávání více žen do týmů není otázkou tokenismu ani plnění kvót, ale uznáním výhod genderové diverzity a využitím jejího potenciálu naplno.

Ve světě, kde složité výzvy vyžadují inovativní řešení, jsou nejchytřejší týmy ty, které jsou inkluzivní a rozmanité. Přidání více žen není jen správná volba – je to chytrá volba.

Genderovou vyvážeností odemykáme plný potenciál kolektivní inteligence a zajišťujeme, že naše týmy budou připravené prosperovat v budoucnosti.

Sleva na online přednášky Mensa Foundation

Taryn Dryfhout. Převzato z Mensa World Journal, 12/25, č. 155. Přeložila Zuzana Kořínková.

S kódem „MENSAIBD“ můžete získat 50% slevu na přednášky v cyklu Speaker Series od Mensa Foundation. Sleva se přitom vztahuje jak na přednášky budoucí, tak na záznamy těch již uskutečněných.

Poslední přednáška tohoto roku se uskuteční 13. prosince a neurovědkyně Therese Huston při ní bude mluvit na téma, jak jednoduše využít poznatky neurovědy pro posílení soustředění, rozhodování a duševní pohodu.

Podrobnosti najdete na mensa.click/speaker-series

Co je po jméně: Názvy národů ústy cizinců

Harvey Kipper. Převzato z Mensa World Journal, 12/25, č. 155. Přeložila Zuzana Kořínková.

Lidé často označují nějakou zemi jiným jménem, než jaké používají její vlastní obyvatelé. Může to vyplývat z jazykových či politických okolností či pramenit z neznalosti. Tato jména, která jim cizí národy přidělí, mohou domorodce potěšit — nebo také ne.

Dobrym příkladem přívětivého přístupu jsou názvy, které mandarínská čínština používá pro několik západních států. Čína se se Spojenými státy, Británií a Francií setkala až poměrně nedávno a jejich jména tam předtím nebyla známá. Jak je tedy nazvat v jazyce, který se od angličtiny a francouzštiny výrazně liší ve výslovnosti i slovtvorbě?

Číňané přišli s elegantním řešením. Vybrali pozitivní vlastnost, jejíž zvuk v mandarínštině přibližně odpovídal názvu dané země, a zkombinoval ji s příponou *guo*, která znamená „království“. Tak se ze Spojených států stalo *Meiguo* — „Krásné království“, z Anglie *Yingguo* — „Statečné království“ a Francie *Faguo* — „Zákonné království“.

Mandarínské jméno pro samotnou Čínu bylo určeno jejím vnímaným umístěním a významem. Tím jménem je *Zhongguo*, tedy „Střední království“, odrážející čínskou představu, že jejich země je středem světa.

Ne každý ovšem přistoupil k udělování názvů na základě pozitivních atributů. Často byla vybraná jména neutrální a odrážela geografické či kulturní charakteristiky. Od 16. století používaly pro *Zhongguo* evropské země výraz *Čína*, starý sanskrtský termín označující území na východ od Indie. Tyto země viděly Čínu jako zdroj bohatství, který je třeba využít, nikoli jako nadřazený národ.

Ve starověku označovali Římané své sousedy na jihovýchodě výrazem *Graeci*, od něž jsou odvozeni i naši Řekové. *Graeci* byl ale jen menší kmen žijící v dané oblasti. Domorodí obyvatelé o sobě obvykle hovořili jako o občanech konkrétní polis, tedy městského státu — byli tedy Athéňané, Spartané, Thébané atd.

Když o sobě mluvili kolektivně, téměř vždy pak používali označení Heléni — buď podle svého domnělého praotce Helléna („světlo“), nebo podle boha slunce Héliá. Oba původy jim přisuzovaly postavení „lidí světla“.

Existuje však i méně poetický výklad. Možná Heléni znamenalo „lidé olivy“, od řeckého slova pro olivovník *elaia*. Je to méně romantické, ale docela dobře možné.

Řekové pak označovali obyvatele východního Středomoří jako Féniciány, podle řeckého slova *phoinix*, znamenajícího „červenofialový“. Tito obyvatelé ovládli techniku barvení látek purpurovou barvou získanou z mořských plžů. Je však nepravděpodobné, že by sami sebe nazývali řeckým termínem. Podobně jako staří Řekové se nejspíš identifikovali podle svých městských států — Týru, Sidónu či Byblu. Pokud používali společné jméno, pravděpodobně se označovali jako Kanaánci. Zajímavé je, že slovo *Kanaán* mohlo v některých starosemitských jazycích znamenat „purpurový“.

Méně často byla jména volena proto, aby vyjadřovala vítězství nad poraženým národem a ponížila jeho obyvatele. Když Římané zničili Judeu a uvrhli její obyvatele do vyhnanství, snažili se natrvalo zpřetrhat vazbu mezi Judejci a jejich zemí. Kromě toho, že přejmenovali Jeruzalém na Aelia Capitolina, přejmenovali také celý region. Zvolili při tom jméno, které mělo způsobit co největší urážku, a region pojmenovali *Palestina*, latinsky „*Filistie*“ — tedy země Pelištejců, národa, který s Izraelem dlouhá léta sváděl uputný boj, než byl definitivně poražen.

Nazývali Pelištejci sami sebe tímto jménem? Pokud existovalo jejich vlastní kolektivní označení, neznáme ho. Je docela možné, že se označovali opět jednoduše podle svých městských států — Ašdodu, Ekrónu, Gázy atd.

Z pohledu Izraelitů byli Pelištejci krutí, agresivní a utlačující. Izraelité je nakonec porazili a zapsali příběh konfliktu. Není proto divu, že byli Pelištejci vykresleni negativně. Tento pohled ovlivnil i dnešní význam slova filistr, tedy „necivilizovaný člověk“. Archeologie však ukázala, že Pelištejci byli vyspělým, tvořivým a schopným národem.

Co je po jméně? Stejně jako v příběhu o slepci a slonovi záleží na tom, co se rozhodnete vidět.

Copyright © 2022 Harvey Kipper. Harvey Kipper je doživotním členem Americké Mensy. Nedávno mu vyšla kniha IS THERE AN ELEPHANT IN YOUR BIBLE? Exploring Etymology, která je dostupná na Amazonu.

LISTOPAD

(Jeden rok)
Josef Sotona

Listopad chmurně svléká
z podzimu drobky léta,
bezbarvě barvy přebarvuje

Tak brzy se stmívá,
déšť chodníky smývá,
na nich jen stíny, smutno tu je

Janovým tak v stráni být teď broučkem,
co v nocích svítí nad paloučkem

O teplý mech do oken,
suché dříví do kamen
s beruškou se postarat

Děti uspat a se přitulit,
pomilovat, pomodlit
a probudit se do jara

Srdci po domově se teď stýská,
po ruce, co v nocích vlasy víská.

KAM SE VRÁTIT

(Quo vadis)
Josef Sotona

Tou cestou šel jsem tisíckrát.
Štěrkový asfalt se o podrážky otírá.
Dvě díry, v půli kopce, v něm
pamatují mé kroky už před půl stoletím.

Loudám se, mlčky vzpomínám.
Zkroucená jablona na kopci tu ještě zůstala.
Stromů u cesty je jinak mň
a asfalt, než tenkrát, o poznání dřevější.

S taškou na zádech, rameni,
k hrám s bratrem, psy Nerem a Lesanem,
za mámou, tátou, i z vojny na opuštěk,
jsem tudy domů chodíval.

Loudám se, mlčky vzpomínám.
A do vzpomínek pletou se mi dnešní zprávy.
Z Ukrajiny, Palestiny, Sírie, z celého světa –
války, gangy, střelba, drogy, zabíjení, násilí.

Když na to myslím ,
vlastně jsem měl štěstí,
že vždýcky jsem měl kam v bezpečí jít domů,
kam se vrátit.

Kam asi se vrací lidé nejen u Chersonu,
kam asi jdou hladoví, hledající jídlo v ruinách Gazy.
Říkají si „Jdu domů“ ?, už další generace v stanových táborech
Turecka, Ugandy, Súdánu, Keňi, Bangladéše, kdoví kde všude ještě.

Jaký je asi domov lidí v slamech Dillí,
Kapského Města, Mexico city a jiných velkoměst.
Jaké to je „Jít domů“ v některých čtvrtích měst Západního světa,
kde krádeže, obchod s masem a dealování se už dnes stali
normální.

Jak asi si domov představují děti,
co dětství prožijí v dětských domovech.
Jaké to je se vracet do bytu, domu,
kde na Tebe čeká jen další křik a vztek.

Kyž na to myslím ,
je v naší „vyspělé“ civilizaci víc těch,
co mají štěstí, že mají kam v bezpečí jít domů,
kam se vrátit ?

Anebo je jich čím dál mň ?

Kontakty

Redakce: redakce@mensa.cz

Šéfredaktorka: Zuzana Kořínková, zuzana.korinkova@mensa.cz, 776288979

Redakční rada: Jana Unruhová, Jan Pokorný; rr@mensa.cz

Administrativa: Zuzana Poláková, 770 177 926, sekretarka@mensa.cz

Další kontakty najdete na mensa.cz/kontakty.

Časopis Mensy Česko „Mensa“ je elektronický měsíčník. **Číslo 12/2025** (prosinec), ročník XXXII, vychází 1. prosince 2025. **Uzávěrka lednového čísla je 7. 12. 2025, únorového 4. ledna 2016.**

Časopis připravuje redakce časopisu Mensa, zveřejnění a nezveřejnění příspěvků podléhá schválení redakční radou. **Příspěvky, připomínky a dotazy prosím zasílejte na adresu redakce@mensa.cz.** Redakce si vyhrazuje právo články v případě potřeby upravit nebo zkrátit.

Články v časopise představují díla, názory, myšlenky nebo nabídky jednotlivých autorů a nemusejí vyjadřovat postoje jiných mensanů ani orgánů Mensy Česko, není-li výslovně uvedeno jinak. Obsah tohoto časopisu může být volně přebírán všemi ostatními publikacemi Mensy za předpokladu uvedení zdroje, není-li výslovně uvedeno jinak. Obsah publikovaný na magazin.mensa.cz je šířen pod licencí Creative Commons.

Aktuální číslo časopisu je k dispozici v elektronické podobě na webu magazin.mensa.cz. Archiv všech čísel, včetně časopisů Mensy International, naleznete na intranetu Mensy intranet.mensa.cz.

Vydavatel: Mensa Česko, Španielova 1111, 163 00 Praha 6; **Grafika:** Ateliér Falátek, s.r.o., Prokopova 2219/19, Jižní Předměstí, 301 00 Plzeň; **ISSN** 1211-8877; Evidence periodického tisku MK ČR E 22252; © Mensa České republiky, 2025.

Na tomto čísle se podíleli: Anna Bártová, Eva Bártová, Tomáš Blumenstein, Henkhenk Broekhuizen, Sorana Burcusel, Petr Čavojský, Martina Tyna Doležalová, Zdeněk Falář, Audrey Chooi, David Jelínek, Radek Jureček, Karel Juřík, Čestmír Kalus, Harvey Kipper, Zuzana Kořínková, Hana Kotinová, Jan Koudelka, Marta Kubánková, Eliška Anna Kubičková, Petr Mazal, Lucie Měchurová, Jana Middleton, Lucie Palivcová, Petra Pavelková, Jakub Pekař, Jan Pokorný, Tomáš Poláček, Jana Rohová, Josef Sotona, Andrea Schwelm, Jiří Šmach, Eva Vavřínová, Jana Unruhová, Bill Zigo.

Titulka: Filip Zítka, příspěvek z mensovní fotosoutěže 2022